LOKALNY OBSZAR TURYSTYCZNY „BOROWINA" GM. SZPROTAWA

Przykład zagospodarowania turystycznego terenów wiejskich

AUTOR:
MACIEJ BORYNA
BIURO TURYSTYKI I EDUKACJI REGIONALNEJ
SZPROTAWA 2024

ZDJĘCIE 1: PAŁAC W BOROWINIE OD STRONY PÓŁNOCNO-ZACHODNIEJ (DAWNA SKRYTKA DR GRUNDMANNA).

Koncepcja LOT Borowina wykształciła się w toku działalności naukowo-badawczej i współpracy organizacji pozarządowych, tj. Towarzystwa Bory Dolnośląskie i Muzeum Ziemi Szprotawskiej z Biurem Turystyki i Edukacji Regionalnej Urzędu Miejskiego w Szprotawie.
Bezpośrednim przyczynkiem zainteresowania tym obszarem było tworzenie przez Gminę Szprotawa i Nadleśnictwo Szprotawa turystycznej ścieżki pieszo-rowerowej „Pętla Wiewióra" w latach 2021-2022. Nowy szlak prowadził m.in. przez Borowinę, stąd już na etapie jego projektowania wystąpiła potrzeba opracowania i promocji miejscowych walorów, zarówno tych już znanych jak również odkrywanych w toku działalności naukowo-badawczej.
Borowina jest przykładem, jak objęcie wsi szlakiem turystycznym przyczynia się do promocji istniejących atrakcji i odkrywania nowych, a także do wzrostu zainteresowania turystycznego obszarem, poziomu wiedzy mieszkańców o środowisku lokalnym, zaangażowania społecznego i stopnia integracji społecznej na rzecz ochrony miejscowych walorów.
Dzięki powyższemu przedsięwzięciu władze Szprotawy zadbały o zagospodarowanie turystyczne północnej części gminy, co pozostawało dotąd zaniechane.

ZDJĘCIE 2: GOTYCKI KOŚCIÓŁ PW. ŚW. BARTŁOMIEJA W BOROWINIE.

Początkowo, tj. na etapie projektowania „Wiewióry", w Borowinie i jej sąsiedztwie zinwentaryzowano jedynie znane walory w postaci pałacu wraz z przyległym parkiem krajobrazowym, gotyckiego kościoła, miejsca pamięci „Krzyż Plisaka", historycznego pomnika przyrody „Dąb Śniadaniowy" i ogólnych wartości krajobrazowych.

Już w trakcie wizji terenowych, na południowej rubieży wsi odkryto zabytek sztuki drogownictwa, nazwany potem „Kamieniem von Stoscha", i jego związek z historyczną drogą z Borowiny do Dzikowic. Analiza archiwalnych map wykazała funkcjonowanie w przeszłości nazw miejscowych dla stawów położonych na południowy-wschód od wsi (staw kościelny i staw leśny), obecnie obszarów cennych przyrodniczo.

Dzięki rozpowszechnianiu w mediach bieżących informacji o projektowaniu szlaku i towarzyszących mu odkryciach, w drodze powiadomień i bezpośrednich wywiadów z mieszkańcami pozyskano wiedzę o znanych z przeszłości innych obiektach. W ten sposób odnaleziono kolejne zabytki sztuki drogownictwa, tj. kamienne drogowskazy „do Długiego" oraz „do Siecieborzyc", a inne są nadal poszukiwane. Nastąpiło samoczynne włączenie się do działań ze strony lokalnego społeczeństwa, które wraz ze służbami gminnymi dokonywało rewitalizacji odkrytych drogowskazów. Podczas różnych okazji przedstawiciele gminy lub muzeum prowadzili dla mieszkańców na miejscu prelekcje na temat lokalnej historii i przyrody. Gmina wydała przewodnik po Potoku Sucha, rozprowadzany intensywnie wśród mieszkańców. A w gminnych szkołach organizowano lekcje edukacji regionalnej, informując o historii i przyrodzie okolicy oraz ostatnich odkryciach w tej materii. Ujawnione zabytki ruchome były zgłaszane wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków, nawet z opracowanymi projektami kart ewidencyjnych.

ZDJĘCIE 3: KAMIEŃ VON STOSCHA W BOROWINIE (ZABYTEK SZTUKI DROGOWNICTWA) NA TRASIE WIEWIÓRY.

Przy gotyckim kościele pw. św. Bartłomieja w Borowinie wytypowano miejsce pod parking turystyczny, który już w 2022 r. wyposażono w turystyczną tablicę informacyjną i ławkę. W 2024 r. parking został we właściwy sposób utwardzony.

W latach 2023-2024 miała miejsce zlecona przez Urząd Miejski produkcja filmu dokumentalnego pt. „Potok Sucha – Cztery pory roku", na premierze którego oczywiście nie mogło zabraknąć mieszkańców Borowiny. Film ukazywał lokalne obiekty turystyczne, jak wspomniane już „Krzyż Plisaka", kościół w Borowinie, a w przypadku pałacu nakręcono dodatkowo rekonstrukcję zdarzeń z II wojny światowej nawiązującą do skrytki doktora Grundmanna (dawnego konserwatora zabytków na Dolny Śląsk).

Nie bez znaczenia pozostaje, że wymieniony wcześniej „Kamień von Stoscha" został wpisany na listę obiektów kwalifikowanych przy zdobywaniu Szprotawskiej Odznaki Turystycznej, co naturalnie zwiększa częstotliwość odwiedzin stanowiska.

Z inicjatywy samych mieszkańców w 2024 r. odnaleziono kamienną płytę (grobową?) hrabiego Georga Stoscha. Sołtys z mieszkańcami regularnie wykasza trawę przy wspólnie zrewitalizowanych drogowskazach. Muzeum Ziemi Szprotawskiej odnalazło w zbiorach archiwalnych i przetłumaczyło trzy stare legendy związane z miejscowością. Jeden z mieszkańców Borowiny wskazał na odnalezioną na terenie swojej posesji zabytkową płytę nagrobną, pochodzącą prawdopodobnie ze zniszczonego cmentarza przy kościele.

W 2024 r. Towarzystwo Bory Dolnośląskie zainicjowało objęcie ochroną prawną głazu narzutowego „Dzik", położonego na południu Borowiny. Wraz z jego zagospodarowaniem turystycznym i promocją, w krajobrazie wsi powstanie kolejny obiekt godny zwiedzenia i służący celom edukacyjnym. Okazem zainteresowało się środowisko uniwersyteckie.

ZDJĘCIE 4: DĄB ŚNIADANIOWY (HISTORYCZNY POMNIK PRZYRODY WZMIANKOWANY PRZEZ PROF. T.SCHUBE).

Wynik inwentaryzacji obiektów LOT Borowina:

1. Pałac (ruina) z oficyną
2. Zabudowania folwarczne (w tym ruiny)
3. Park krajobrazowy (pomnikowe dęby i platany)
4. Kościół gotycki św. Bartłomieja
5. Cmentarz rodowy von Stoschów
6. Zabudowa folwarku górnego
7. Pomnikowe dęby szypułkowe (skrzyżowanie DW, folwark górny)
8. Kamień von Stoscha (kwalifikowany do odznaki SZOT)
9. Kamienny drogowskaz „nach Langheinersdorf" i relikt drogi
10. Kamienny drogowskaz „nach Rückersdorf" i relikt drogi
11. Kamienny drogowskaz „nach Wittgendorf"
12. Wały Śląskie
13. Stanowisko „Krzyż Plisaka"
14. Dąb Śniadaniowy
15. Parking turystyczny przy kościele
16. Przelot szlaku „Pętla Wiewióra" wraz z jego atrakcjami
17. Głaz narzutowy „Dzik"
18. Miejscowe legendy (o pałacu, szubienicy i wójcie)
19. Stacja paliw z małą gastronomią i sklepem
20. Źródliska Potoku Sucha
21. Przystanek autobusowy
22. Świetlica wiejska

ZDJĘCIE 5: ZREWITALIZOWANY Z MIESZKAŃCAMI ZABYTKOWY DROGOWSKAZ „NACH RÜCKERSDORF".

23. Bliskość ścieżki rowerowej Velo Sprotavia
24. Las Schubego
25. Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Potok Sucha"
26. Punkt czerpania wody w lesie na południe od Borowiny
27. Droga leśna (głaz narzutowy „Dzik" - punkt czerpania wody)

Borowina ma korzystne położenie komunikacyjne z uwagi na usytuowanie przy drodze wojewódzkiej nr 297, na odcinku Nowa Sól – Szprotawa. Wieś posiada także przystanek autobusowy przy wspomnianej drodze. Na północnym obrzeżu wsi, gdzie niegdyś był zajazd, funkcjonuje stacja paliw, z obszernym parkingiem. To bardzo ważne z uwagi na sprzedaż na miejscu artykułów spożywczych oraz funkcjonowanie małej gastronomii (kawa, hot-dogi, lody), a także możliwość skorzystania z WC. Nowa przestronna świetlica z zapleczem gastronomiczno-sanitarnym stwarza możliwości organizowania różnego rodzaju imprez.

Jak już wyżej wspomniano, Borowina leży także na trasie „Pętli Wiewióra" i posiada dedykowany dla szlaku parking turystyczny przy kościele. Kierując się od pałacu na wieś Długie, turysta osiągnie stanowisko „Krzyż Plisaka" i jednocześnie Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Potok Sucha" (zał. 2019), a nieco dalej „Rozdroże Długie" – turystyczne miejsce odpoczynkowe ze stołem, ławkami, tablicami informacyjnymi i sezonowo z hamakiem. Zaś kierując się na wieś Dzikowice, turysta osiągnie „Kamień von Stoscha", punkt widokowy na „Dąb Śniadaniowy" i parking turystyczny w Dzikowicach.

Należy nadmienić, że przy „Krzyżu Plisaka", z którym to miejscem wiąże się historia o tragicznym wypadku w okresie powojennym, przepływa objęty prawną ochroną przyrodniczą „Potok Sucha". W okresie wczesnowiosennym napotkamy w pobliżu nagromadzenie kwiatów, w tym gatunków rzadkich oraz chronionych. Przy sprzyjającym stanie wody, potokiem odbywają się spływy kajakowe w ramach tzw. kajakarstwa zwałkowego. To przyroda potoku oraz przyrodniczo-kulturowe walory lasu (Las Schubego) stanowiły podstawę ustanowienia w 2019 r. przez Radę Miejską w Szprotawie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.

ZDJĘCIE 6: GŁAZ NARZUTOWY „DZIK" POD BOROWINĄ (PROJEKTOWANY POMNIK PRZYRODY).

Inną alternatywą osiągnięcia Borowiny jest zjazd ze ścieżki rowerowej Velo Sprotavia przy MOR w Witkowie. To raptem 2 km do rogatek Borowiny. Velo Sprotavia to ważna trasa rowerowa na południu województwa lubuskiego, łącząca Szprotawę ze ścieżką „Kolej na rower", a tym samym z aglomeracją Nowej Soli.

Jak wynika z obserwacji własnych oraz wywiadów, uruchomienie „Pętli Wiewióra" wraz z zastosowanymi narzędziami promocji wpłynęło na pojawianie się we wsi turystów pieszych i rowerowych, których szczególną aktywność rejestruje się w pogodne weekendy. Borowina to zasadniczo alternatywa na jednodniowy pobyt lub przystanek na trasie. Obecnie na miejscu nie ma bazy noclegowej, a najbliższa jest organizowana w pobliskim Witkowie (wiejski zespół zamkowy). Najbliższa rozwinięta baza noclegowa znajduje się w Szprotawie, Henrykowie i Wiechlicach. Być może podejmowane działania proturystyczne zaowocują powstaniem oferty noclegowej na miejscu. Niewykorzystany potencjał w tym zakresie tkwi w pałacu borowińskim i formach agroturystycznych.

Podsumowując, lokalny obszar turystyczny Borowina nie powstał w ramach z góry założonego planu czy projektu, a bezpośrednim bodźcem do zainteresowania było utworzenie szlaku „Pętla Wiewióra" i chęć jego organizatorów, by stale rozwijać atrakcyjność szlaku poprzez badania i promocję odkrywanych walorów. Wytworzenie się obszaru było więc naturalną konsekwencją kumulacji działań skupionych na tej okolicy. Uzyskano przy tym pozytywne efekty w postaci zainteresowania i zaangażowania ze strony samych mieszkańców oraz ochronę obiektów miejscowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczych.

AUTOR:
MACIEJ BORYNA
BIURO TURYSTYKI I EDUKACJI REGIONALNEJ
URZĘDU MIEJSKIEGO W SZPROTAWIE
SZPROTAWA, 09.12.2024

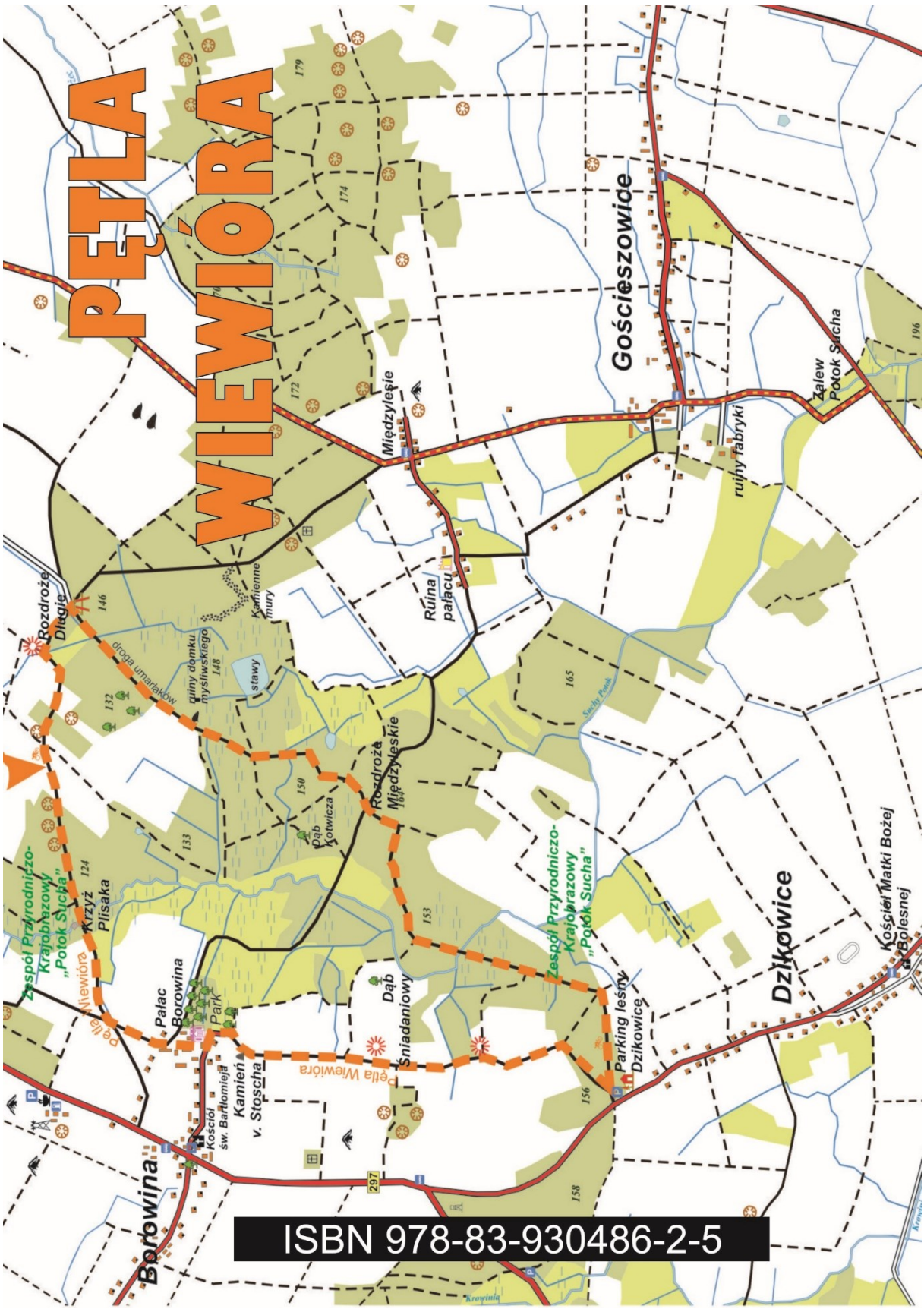

ZDJĘCIE 7: BOROWINA NA TRASIE PĘTLI WIEWIÓRA (OKŁADKA PRZEWODNIKA).

Linki do wybranych opracowań o Borowinie:

1. Odkryto kolejny odcinek Wałów Śląskich https://www.national-geographic.pl/nauka/odkryto-kolejny-odcinek-legendarnych-walow-slaskich-witkow-borowina/
2. Szprotawa chce rozwijać turystykę… https://zielonagora.wyborcza.pl/zielonagora/7,35182,26708983,szprotawa-rozwija-turystyke-chce-kusic-nie-tylko-kajakowym.html
3. Tu naprawdę ukryto skarb https://borynam.wixsite.com/zwiedzamyszprotawe/pa%C5%82ac-w-borowinie
4. Szukają legendarnej szubienicy https://samorzad.pap.pl/klub-samorzadowy/szprotawa/kategoria/aktualnosci/szprotawa-szukaja-legendarnej-szubienicy
5. Kamienne drogowskazy https://gazetalubuska.pl/kamienne-drogowskazy-swiadkowie-historii-w-szprotawie-i-okolicach/ar/c5-18087715
6. Gmina Szprotawa bogatsza o drogowskaz https://szprotawa.pl/PL/3016/7000/GMINA_SZPROTAWA_BOGATSZA_O_ZABYTEK__Czwarty_drogowskaz_z_Borowiny/k/
7. Pod Szprotawą znaleziono kamienny drogowskaz https://samorzad.pap.pl/klub-samorzadowy/szprotawa/kategoria/aktualnosci/szprotawa-pod-szprotawa-znaleziono-zabytkowy
8. Kamienny drogowskaz odkryty pod Borowiną https://zachod.pl/733621/kamienny-drogowskaz-odkryty-pod-szprotawa/
9. Duch z Pałacu Borowina https://pdfhost.io/v/b3jcE29ys_DUCH_Z_PAACU_BOROWINA_Maciej_Boryna_2024
10. Legendarna szubienica pod Borowiną https://pdfhost.io/v/2xz6xU8EK_Legendarna_szubienica_pod_Borowin_Author_Maciej_Boryna_Szprotawa_2024
11. Zabytkowy drogowskaz… https://pdfhost.io/v/RG8ZOFn47_ZABYTKOWY_DROGOWSKAZ_NACH_RCKERSDORF_W_BOROWINIE_2_by_MBoryna
12. Legenda o wypędzonym wójcie https://pdfhost.io/v/Qc3UIp5rr_Boryna_M_Legenda_o_wypdzonym_wjcie_z_folwarku_grnego_w_Borowinie_gm_Szprotawa
13. Głaz narzutowy Dzik w Borowinie https://pdfhost.io/v/Z4LeCyjDt_Gaz_narzutowy_Dzik_w_Borowinie_gm_Szprotawa_by_Maciej_Boryna
14. Potok Sucha https://pdfhost.io/v/feJVPNbVB_Potok_Sucha_w_gminie_Szprotawa_by_MBoryna
15. Georg Steller: Hartau und Langheinersdorf, Zwei Dorfstudien aus Westschlesien https://www.radebergerspiegel.de/ahnenforschung/dokumente/georg_steller_-_zwei_dorfstudien_aus_westschlesien.pdf